

Ehdotus Kuopion kaupungin osallisuusmalliksi

Kaupunginhallitus 01.12.2025
4286/00.01.02/2025

Valmistelijat / lisätiedot:

kansalaistoiminnan palvelujen päällikkö Kati Vähäsarja, puh. 044 718 2513
osallisuuskoordinaattori Sirkka-Liisa Piipponen, puh. 044 718 8922
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

kaupunginjohtaja Soile Lahti

Kaupunginhallitus esittää edelleen kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi

- a. meidän Kuopio -osallisuusmallin liitteen 5 mukaisesti
- b. pitäjäraatien toimintasäännön liitteen 6 mukaisesti

Päätös

Liitteet 4286/2025 Tavanomaista tarkempi lapsivaikutusten arviointi
4286/2025 Maaseutuvaikutusten arviointi, asukkaat
4286/2025 Maaseutuvaikutusten arviointi, asiantuntijat
4286/2025 Vaikutusten ennakoarviointi
4286/2025 Meidän Kuopio osallisuusmalli
4286/2025 liite: Pitäjäraatien toimintasääntö
4286/2025 Äänestystiedot Ehdotus Kuopion kaupungin osallisuusmalliksi
4286/2025 Osallisuusmalli_lausunnot_vastineet

Päätöshistoria

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta 19.11.2025 § 85

Valmistelijat / lisätiedot:

hyvinvoinnin edistämisen johtaja Janne Hentunen, puh. 044 718 2502

kansalaistoiminnan palveluiden päällikkö Kati Vähäsarja, puh. 044 718 2513
vastaava asiantuntija Sirpa Niemi, puh. 044 718 2504
osallisuuskoordinaattori Sirkka-Liisa Piipponen, puh. 044 718 8922
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

apulaiskaupunginjohtaja SIV Pekka Vähäkangas

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi

- a. Meidän Kuopio -osallisuusmallin liitteen 5 mukaisesti
- b. Maaseuturaatien toimintasäännön liitteen 6 mukaisesti

Päätös

Lautakunnan jäsen Satu Pylkkönen teki kokouksen kuluessa kannatetun vastaehdotuksen: "Osallisuusmallin kohdassa, jossa pitäjäraadit esitetään muutettavaksi maaseuturaadeiksi, säilytetään nykyinen nimike pitäjäraati. Perustelut: 1. Nykyisten raatien enemmistön kanta on kuultu, ja enemmistö on tukenut nykyisen nimikkeen – pitäjäraati – säilyttämistä. Muutos olisi ristiriidassa osallistavan valmistelun periaatteiden kanssa. 2. Nimike pitäjäraati on vasta juurtunut käyttöön, ja se on lyhyessä ajassa tullut tutuksi niin kuntalaisille, yhteistyökumppaneille kuin viestinnässäänkin. Nimen vaihtaminen tässä vaiheessa heikentäisi tunnistettavuutta. 3. Nimike maaseuturaati korostaa tarpeettomasti kaupungin ja maaseudun vastakkainasettelua, jota kaupunki on strategisissa tavoitteissaan pyrkinyt vähentämään. Pitäjäraati on neutraalimpi ja yhtenäisyyttä rakentava termi. 4. Uusi nimike aiheuttaisi lisäkustannuksia viestinnässä, markkinoinnissa, verkkosisällöissä ja materiaalien päivittämisessä. Samalla se lisäisi työmäärää ilman konkreettista hyötyä. 5. Nykyinen rakenne toimii, ja on perusteltua antaa sen vakiintua ennen mahdollisia nimeämiseen tai rakenteeseen kohdistuvia uudistuksia. Näillä perusteilla esitän, että lautakunta päättää säilyttää nimikkeen pitäjäraati muuttumattomana." Puheenjohtaja esitti, että äänestetään sähköisessä kokousjärjestelmässä siten, että esittelijän päätösesitys on JAA ja vastaehdotus EI. Puheenjohtajan esitys äänestystavasta hyväksyttiin yksimielisesti. Äänestyksessä annettiin 1 JAA ääni ja 9 EI ääntä, joten vastaehdotus pitäjäraadin nimen säilyttämisestä voitti. Äänestystiedot ovat liitteenä. Puheenjohtaja ilmoitti, että asiaan lisätään Osallisuusmalli_lausunnot_vastineet asiakirja liitteeksi. Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta hyväksyi päätösehdotuksen äänestystuloksen mukaisella muutoksella yksimielisesti.

Selostus

Kuopion kaupungissa on suunniteltu kaupungin osallisuusmallia usean vuoden ajan. Yhtenä keskeisenä toimenpiteenä on ollut Kuopion kaupunginvaltuuston käynnistämä Lähiöohjelma-niminen kehittäminen vuosina 2021–2022. Kehittämisen jatkoksi Kuopion kaupungin lähidemokratiajaosto esitti elokuussa 2022 osallistuvan budjetoinnin määrärahaa, henkilöresurssien lisäystä lähiöohjelman toteutukseen sekä digitaalisen osallisuusalan hankintaa. Kuopion kaupunginhallitus hyväksyi kansalaistoiminnan palveluiden valmisteleman

lähiöohjelman raportin ja merkitsi muilta osin asian tiedoksi. Osallisuuden toteuttaminen jatkui osana yksiköiden normaalia toimintaa.

Kuopion kaupungin lähidemokratiajaosto asetti 9.11.2023 osallisuustyön tavoitteeksi kumppanuuden asukkaiden kanssa. Kaupunki tekee yhteistyötä kuntalaisten kanssa vaihtoehtojen kehittämiseksi ja toivettilan muodostamiseksi. Kuopion kaupunginvaltuusto päätti 20.5.2024, että kehitetään kaupunkitasoisesti osallisuusmalleja ja lähidemokratiaa. Kehitystyössä huomioidaan alueiden erilaisuus ja erilaiset tarpeet säilyttämällä pitäjäraadit sekä kehittämällä niiden toimintaa.

Edellä mainittujen linjausten ja kehittämistä tukevien työpajojen jälkeen Kuopion kaupungin lähidemokratiajaosto päätti 27.5.2025 kokouksessaan ehdottaa hyvinvoinnin edistämisen lautakunnalle ja kaupunginhallitukselle Kuopion kaupungin osallisuusmalliksi kansalaistoiminnan palveluiden valmistelemaa Meidän Kuopio – osallisuusmallia.

Meidän Kuopio -osallisuusmalliin pyydettiin lausuntoja 13.6.-31.8.2025 välisenä aikana. Kaupunki sai yhteensä 35 lausuntoa kaupungin lautakunnilta, vaikuttamistoimielimiltä, pitäjäraadeilta, kaupungin toimialueiden johtoryhmiltä, Lasten Parlamentilta, kaupungilta yleisavustusta saaneilta järjestöiltä ja yhdistyksiltä, Pohjois-Savon hyvinvointialueelta. Lausuntojen lyhyet yhteenvedot ja yksityiskohtaiset vastaukset lausuntojen kehittämisehdotuksiin on luettavissa tiedostossa osallisuusmalli_lausunnot_vastineet.pdf.

Meidän Kuopio -osallisuusmallin valmisteluun ja vaikutusten arviointeihin järjestettiin vuonna 2025 seuraavia keskustelutilaisuuksia, työpajoja ja kysely:

- Kysely: Sähköinen kysely 17.4.–8.5., vastauksia 84.
- 28.4. Vammaisneuvosto (Teams)
- 28.4. Kaikille avoin keskustelutilaisuus ja työpaja
- 6.5. Länsirannan kylät ry (Teams)
- 26.8. Kaikille avoin maaseutuvaikutusten arviointi –tilaisuus
- 2.9. Lasten Parlamentin hallituksen jäsenet

Lisäksi Lähidemokratiajaosto kokoontui keväällä 2025 kaksi kertaa työpajaan käsittelemään osallisuusmallin esitykseen saapuneita palautteita. Kyselyn, keskustelutilaisuuksien ja työpajojen tuotokset ovat saatavilla osallisuusmallin verkkosivulla [Osallisuusmalli - Kuopio](#)

Lausuntojen ja vaikutusten arviointien tuomat keskeiset muutokset Meidän Kuopio – osallisuusmalliin:

- Huomioidaan saavutettavuus osallistumisen keinoissa
- Foorumien tuotokset tarvittaessa lautakuntakäsittelyyn
- Kaupunginvaltuuston päättämä toimintamääräraha jaetaan kokonaan maaseuturaadeille, sillä ei rahoiteta uutta Meidän Kuopio-tuki yhteisöllisen toiminnan avustusta. Yhteisöllisen toiminnan avustus rahoitetaan avustuksiin osoitetusta vuotuisesta määrärahasta.
- Itäisen maaseutualueen kylistä Ranta-Toivala ja Uuhimäki siirretään Riistaveden maaseuturaatiin.
- Kaupungin toimialojen toimintasäätöihin kirjataan osallisuuden kehittäminen
- Osallisuuskoulutusta toimialojen johtoryhmien jäsenille ja valmistelijoille.

Meidän Kuopio -osallisuusmalli toteutetaan nykyisin henkilöresurssein. Tehtävät ja vastuut määritetään erikseen.

Meidän Kuopio -osallisuusmalli

Meidän Kuopio -osallisuusmalli pitää sisällään:

- a. Osallisuuden kehittäminen koko kaupungin perustoiminnassa
- b. Osallisuuden edistäminen lähidemokratiassa
- c. Osallisuuden edistäminen vapaassa kansalaistoiminnassa

a) Osallisuuden kehittäminen koko kaupungin perustoiminnassa

Kuopion kaupungin palveluja ja kaupunkiympäristöä suunnitellaan yhdessä asukkaiden kanssa. Perustoimintaan sisältyy paljon lakisääteisiä kuulemisia. Osallisuuden edistäminen kuuluu jokaiselle kaupungin työntekijälle ja viranhaltijalle ja tapahtuu normaalissa toiminnan johtamisessa. Kaupungin toimialojen toimintasääntöihin kirjataan osallisuuden kehittäminen.

Kuopion perustoiminnassa tapahtuvaa osallisuustoimintaa kehitetään viestimällä osallisuuden tavoitteista, mahdollisuuksista ja toteutuneista toimenpiteistä. Kaupungin henkilöstölle tarjotaan monipuolista koulutusta viestintään ja suunnitteluosallisuuden menetelmiin. Kuopiossa suunnitteluosallisuuden keinoja ovat muun muassa toimijaverkostot, kumppanuuspöydät, hankekohtaiset asukasraadit, maaseuturaadit, kyselyt, keskustelutilaisuudet ja yhteissuunnittelu.

Dialogia eli keskustelevaa vuoropuhelua käydään kaupungin, asukkaiden ja eri toimijoiden kanssa vuosittaisissa kaupunki- ja maaseutufoorumeissa sekä hyvien väestösuhteiden edistämiseen keskittyvässä foorumissa. Keskustelevassa vuoropuhelussa osallistujat tuovat oman osaamisensa, tutkitun tiedon ja kokemustiedon yhteiseen hetkeen.

Kuopiossa toimii kolme vaikuttamistoimielintä vanhusneuvosto, vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto sekä Lasten Parlamentti. Kaupungin perustoiminnassa hyödynnetään yhä enemmän näiden toimielinten jäsenten osaamista ja asiantuntemusta. Lasten Parlamentti toimii tiiviissä yhteistyössä koulujen oppilaskuntien kanssa ja siten tavoittaa laajalti koululaiset.

Kaupunginjohtaja asettaa osallisuuden kehittämisryhmän, joka edistää organisaation osallisuustoimintaa ja siinä tarvittavia tukitoimenpiteitä sekä vaikuttavuuden arviointia. Osallisuuden kehittäminen kirjataan kaikkien toimialueiden toimintasääntöihin. Kaupungin käyttöön ottamat päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnit tukevat kaupungin kumppanuuspyrkimyksiä asukkaiden kanssa.

b) Osallisuuden edistäminen lähidemokratiassa

Kuopion kaikilla maaseutualueilla on maaseuturaatitoimintaa. Maaseuturaadit edistävät alueen asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Kaupunginvaltuusto päättää vuosittain maaseuturaatien toimintamäärärahan, joka jaetaan tasasummaisena maaseuturaatien kesken.

Maaseuturaja on kahdeksan (itäinen maaseutu sisältyy Riistaveteen ja Vehmersalmeen):

- Etelä-Kuopio (3 137 as.)
- Juankoski (3 975 as.)
- Karttula (3 063 as.)
- Länsi-Kuopio (1 751 as.)
- Maaninka (3 379 as.)
- Nilsia (5 471 as.)
- Riistavesi (2 702 as.) *
- Vehmersalmi (1 911 as.) *

Yhteensä 25 389 asukasta

Suluissa oleva luku on alueen asukasluku 31.12.2024 Lähde: Tilastokeskus; Kuopion kaupunki.

Itäisestä maaseudusta Asuma, Särkiniemi, Kurkiharju, Kortejoki, Vaajasalo, Säyneensalo, Ranta-Toivala ja Uuhimäki kuuluvat Riistaveden maaseuturajaan ja Jänneniemi, Suotaival Vehmersalmen maaseuturajaan. Etelä-Kuopio ja Länsi-Kuopio eivät ole aiemmin sisältyneet pitäjäraatalueisiin.

Maaseuturajien tehtävät:

- Toimii alueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamisväylänä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa.
- Edistää yhteisöllisyyttä, alueen viihtyisyyttä ja asukkaiden hyvinvointia
- Koordinoi ja rakentaa alueen toimijoiden ja kaupungin välistä yhteistyötä ja tuo esiin alueen kehittämisen tarpeet.
- Laatii lausuntoja ja aloitteita alueen kehittämiseen liittyvistä tarpeista.
- Järjestää tilaisuuksia, joissa kuullaan alueen asukkaita ja yhteisöjä ja edistetään vuoropuhelua kaupungin ja eri toimijoiden kanssa.
- Avustaa suurissa häiriötilanteissa kaupungin viestintää.
- Maaseuturaja laatii talousarvion, toimintasuunnitelman ja toimintakertomuksen.

Keskeisellä kaupunkialueella tapahtuu paljon kaupungin perustoiminnassa. Osallisuutta vahvistetaan kaupungin normaalissa toiminnassa ja viestitään vahvasti osallistumisen mahdollisuuksista monikanavaisesti. Mahdollistetaan eri väestöryhmien yhdenvertainen osallisuus ja osallistuminen. Toimintakulttuurin muutosta tuetaan organisaatiossa asukaslähtöisempään ja osallistavampaan suuntaan.

c) Osallisuuden edistäminen vapaassa kansalaistoiminnassa

Kuopion kaupunki mahdollistaa vapaata kansalaistoimintaa asukkaille sekä muille toimijoille tarjoamalla tiloja, antamalla avustuksia ja neuvontaa. Yleisavustuksilla tuetaan muun muassa kylä- ja asukas yhdistyksiä, nuorisoseuroja, urheiluseuroja, eläkeläis- ja kansanterveysjärjestöjä, kulttuuriyhdistyksiä sekä kylätaloja ylläpitäviä toimijoita.

Otetaan käyttöön uusi tukimuoto, Meidän Kuopio -tuki, yhdistysten, yhteisöjen ja asukkaiden toteuttamaan toimintaan Kuopiossa. Tuki myönnetään kerta-avustuksena monenlaisen yhteisöllisyyttä lisäävään, kaikille avoimeen toimintaan. Tavoitellaan yhteisöllisyyden ja yhteisöjen kehittymistä, asukkaiden hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta.

Tuki yhdistää Meidän Kuopio -festivaalin tuotantotuen sekä pitäjäraatien aiemmin myöntämät avustukset / rahoituksen tapahtumiin. Lisäksi on käytössä talkooraha ja muut kaupungin avustumahdollisuudet alueiden kehittämiseen ja toimintaan.

Toimivallan peruste

Kuopion kaupungin hallintosääntö § 30

Vaikutusten arviointi

Liitteenä